

Obnova prírody: Rada a Parlament dosiahli dohodu o nových pravidlách na obnovu a ochranu degradovaných biotopov v EÚ

Táto tlačová správa sa 22. novembra 2023 aktualizovala, aby sa doplnilo znenie predbežnej dohody.

Predsedníctvo Rady a zástupcovia Európskeho parlamentu dnes dosiahli predbežnú politickú dohodu o nariadení o obnove prírody. Cieľom návrhu je zaviesť opatrenia na obnovu aspoň 20 % pevninských a morských oblastí EÚ do roku 2030 a všetkých jej ekosystémov, ktoré je potrebné obnoviť, do roku 2050. Stanovujú sa v ňom konkrétne právne záväzné ciele a povinnosti týkajúce sa obnovy prírody v každom z uvedených ekosystémov – od poľnohospodárskej pôdy a lesov až po morské, sladkovodné a mestské ekosystémy.

Nariadenie je neoddeliteľnou súčasťou stratégie v oblasti biodiverzity do roku 2030 a pomôže EÚ splniť si medzinárodné záväzky, vyplývajúce najmä z globálneho rámca OSN pre biodiverzitu, ktorý sa dohodol na konferencii OSN o biodiverzite v roku 2022 v Kunmingu a Montreale (COP 15).

Predbežnú dohodu budú musieť pred nadobudnutím platnosti schváliť a formálne prijať spoluzákonodarcovia.

Realita, ktorej čelíme, je čím ďalej dramatickejšia: príroda a biodiverzita EÚ sú ohrozené a treba ich chrániť. Som hrdá na dnešnú nevyhnutnú dohodu medzi Radou a Parlamentom o právnom predpise o obnove prírody, ktorý je prvým svojho druhu. Pomôže nám obnoviť zdravú úroveň biodiverzity vo všetkých členských štátoch, chrániť prírodu pre budúce generácie a zároveň bojovať proti zmene klímy a naďalej plniť naše ciele v oblasti klímy.

Teresa Riberová Rodríguezová, úradujúca španielska tretia podpredsedníčka vlády a ministerka pre ekologickú transformáciu a demografické výzvy

Rozsah pôsobnosti a ciele nariadenia

Nové pravidlá pomôžu **obnoviť degradované ekosystémy** všetkých suchozemských a morských biotopov členských štátov, dosiahnuť všeobecné ciele EÚ v oblasti zmiernenia zmeny klímy a adaptácie na ňu a posilniť **potravinovú bezpečnosť**. V nariadení sa od členských štátov vyžaduje, aby prijali a realizovali opatrenia na obnovu aspoň **20 % pevninských a morských oblastí EÚ** do roku **2030**

Vzťahuje sa na celý rad suchozemských, pobrežných a sladkovodných ekosystémov vrátane mokradí, trávnych porastov, lesov, riek a jazier, ako aj morských ekosystémov vrátane dien zarastených morskou trávou, kolónií hubiek a koralov (uvedených v prílohách I a II). Od členských štátov sa v ňom vyžaduje, aby **do roku 2030** zaviedli opatrenia na obnovu **aspoň 30 %** typov biotopov uvedených v oboch prílohách, ktoré sú v zlom stave. Spoluzákonodarcovia sa dohodli, že členské štáty musia do roku 2030 pri vykonávaní opatrení na obnovu stanovených v nariadení uprednostniť lokality sústavy Natura 2000.

Členské štáty musia takisto zaviesť opatrenia, aby sa **do roku 2040 obnovilo aspoň 60 % biotopov v zlom stave** a **do roku 2050 aspoň 90 %**. V prípade veľmi bežných a rozšírených biotopov sa v nariadení zaviedla väčšia flexibilita.

Požiadavka na nezhoršovanie stavu

Znenie obsahuje požiadavku zabrániť významnému zhoršovaniu stavu oblastí podliehajúcich obnove, ktoré dosiahli dobrý stav, a oblastí, v ktorých sa vyskytujú suchozemské a morské biotopy uvedené v prílohách I a II. Spoluzákonodarcovia sa dohodli, že táto požiadavka bude **založená na úsilí**. Táto požiadavka sa bude merať na úrovni typu biotopu.

Obnova opeľovačov

V posledných desaťročiach sa v Európe dramaticky znížila početnosť a rozmanitosť voľne žijúceho opeľujúceho hmyzu. Na riešenie tohto problému sa v nariadení pre členské štáty zavádzajú osobitné požiadavky, aby stanovili opatrenia na **zvrátenie poklesu populácií opeľovačov** najneskôr do roku 2030. Členské štáty budú musieť po roku 2030 aspoň každých 6 rokov monitorovať pokrok v tejto oblasti na základe delegovaných aktov prijatých Komisiou s cieľom stanoviť vedecky podloženú metódu monitorovania rozmanitosti a populácií opeľovačov.

Povinnosti špecifické pre jednotlivé ekosystémy

V nariadení sa stanovujú osobitné požiadavky pre rôzne typy ekosystémov.

Poľnohospodárske ekosystémy

V znení sa od členských štátov vyžaduje, aby zaviedli opatrenia zamerané na dosiahnutie rastúceho trendu v najmenej dvoch z týchto troch **ukazovateľov**:

- index motýľov žijúcich v trávnych porastoch
- podiel poľnohospodárskej pôdy s krajinnými prvkami s vysokou úrovňou diverzity
- zásoby organického uhlíka v orných minerálnych pôdach

Stanovujú sa v ňom aj časovo ohraničené ciele na zvýšenie indexu bežných druhov vtáctva žijúceho na poľnohospodárskej pôde na vnútroštátnej úrovni.

Spoluzákonodarcovia sa dohodli, že členským štátom poskytnú flexibilitu pri **opätovnom zavláňovaní rašelinísk**, keďže na niektoré z nich budú mať tieto povinnosti neprímeraný vplyv. V nariadení sa stanovujú ciele obnoviť 30 % odvodnených rašelinísk využívaných na poľnohospodárske účely do roku 2030, 40 % do roku 2040

a 50 % do roku 2050, pričom členské štáty, ktorých sa to týka vo väčšej miere, budú môcť uplatňovať nižší percentuálny podiel. Opatrenia na obnovu zahŕňajú opätovné zavláňovanie organických pôd, ktoré tvoria odvodnené rašeliniská, čo pomôže zvyšovať biodiverzitu a znižovať emisie skleníkových plynov. Spoluzákonodarcovia sa tiež zhodli na tom, že dosiahnutie cieľov opätovného zavláňovania nie je povinné pre poľnohospodárov a súkromných vlastníkov pôdy.

Lesné ekosystémy

Podľa dohodnutého znenia sa od členských štátov bude vyžadovať, aby zaviedli opatrenia na zvýšenie **biodiverzity lesných ekosystémov** a aby na vnútroštátnej úrovni dosiahli rastúce trendy určitých ukazovateľov, ako je stojace a ležace **odumreté drevo** a index bežných druhov lesného vtáctva, pričom sa zohľadní riziko lesných požiarov.

Spoluzákonodarcovia tiež doplnili ustanovenie, v ktorom sa členské štáty vyzývajú, aby prispeli k výsadbe najmenej **troch miliárd ďalších stromov** do roku 2030 na úrovni EÚ.

Mestské ekosystémy a riečne prepojenie

V prípade mestských ekosystémov sa Rada a Parlament dohodli, že členské štáty by mali dosiahnuť stúpajúci trend, pokiaľ ide o **plochy mestskej zelene**, až kým sa nedosiahne uspokojivá úroveň. Dohodli sa aj na tom, že členské štáty by mali zabezpečiť, aby od nadobudnutia účinnosti nariadenia do konca roka 2030 nedošlo k čistému úbytku plochy mestskej zelene a mestského korunového zápoja stromov, pokiaľ mestské ekosystémy už nemajú viac ako 45 % zelených plôch.

Predbežná dohoda zahŕňa povinnosť členských štátov identifikovať a odstrániť **prekážky prepojenia povrchových vôd spôsobené ľudskou činnosťou** s cieľom pretvoriť do roku 2030 aspoň 25 000 km riek na voľne tečúce rieky a zachovať obnovené prirodzené prepojenie riek.

Národné plány obnovy prírody

Podľa nových pravidiel musia členské štáty Komisii pravidelne predkladať **národné plány obnovy prírody**, v ktorých uvedú, akým spôsobom stanovené ciele dosiahnu. Takisto musia monitorovať svoj pokrok a podávať o ňom správy.

Spoluzákonodarcovia sa rozhodli pre postupný prístup. Členské štáty majú najprv predložiť národné plány obnovy prírody na obdobie do júna 2032 so strategickým prehľadom na obdobie po júni 2032. Do júna 2032 majú členské štáty predložiť plány obnovy prírody na desať rokov do roku 2042 so strategickým prehľadom do roku 2050 a do júna 2042 plány na zostávajúce obdobie do roku 2050.

V znení sa členským štátom umožňuje, aby pri vypracovaní plánov zohľadnili rôznorodé sociálne, hospodárske a kultúrne požiadavky, regionálne a miestne charakteristiky a hustotu obyvateľstva vrátane osobitnej situácie najvzdialenejších regiónov.

Financovanie opatrení na obnovu prírody

V predbežnej dohode sa uvádza nové ustanovenie, podľa ktorého má Komisia jeden rok po nadobudnutí účinnosti nariadenia predložiť **správu**, ktorá bude obsahovať prehľad finančných zdrojov dostupných na úrovni EÚ, posúdenie potrieb financovania na vykonávanie a analýzu, ktorou sa identifikujú prípadné medzery vo financovaní. V prípade potreby má správa obsahovať aj návrhy na primerané financovanie bez toho, aby bol dotknutý budúci viacročný finančný rámec (VFR 2028 – 2034).

Spoluzákonodarcovia sa tiež dohodli na zavedení ustanovenia nábádajúceho členské štáty, aby **podporovali existujúce súkromné a verejné systémy** na podporu zainteresovaných strán vykonávajúcich opatrenia na obnovu vrátane správcov a vlastníkov pôdy, poľnohospodárov, lesníkov a rybárov. V texte sa takisto objasňuje, že národné plány obnovy prírody nezahŕňajú povinnosť krajín preprogramovať financovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) ani spoločnej rybárskej politiky (SRP) v rámci VFR na roky 2021 – 2027 s cieľom vykonávať toto nariadenie.

Preskúmanie a núdzová brzda

V predbežnej dohode sa stanovuje, že v roku **2033** má Komisia **preskúmať** a posúdiť uplatňovanie nariadenia a jeho vplyv na odvetvia poľnohospodárstva, rybárstva a lesného hospodárstva, ako aj jeho širšie sociálno-ekonomické účinky.

V znení sa takisto zavádza možnosť **pozastaviť** vykonávanie ustanovení nariadenia týkajúcich sa poľnohospodárskych ekosystémov až na jeden rok prostredníctvom vykonávacieho aktu v prípade nepredvídateľných a výnimočných udalostí mimo kontroly EÚ a s vážnymi dôsledkami pre potravinovú bezpečnosť v celej EÚ.

Ďalšie kroky

Predbežná dohoda sa teraz predloží na schválenie zástupcom členských štátov v Rade (Coreper) a Výbore Európskeho parlamentu pre životné prostredie. Znenie musia po schválení a po revízii právnikmi lingvistami formálne prijať obe inštitúcie, aby sa mohlo uverejniť v Úradnom vestníku EÚ a nadobudnúť účinnosť.

Kontext

Európska komisia navrhla právny predpis o obnove prírody 22. júna 2022 v rámci stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030, ktorá je súčasťou Európskej zelenej dohody. Viac ako 80 % európskych biotopov je v zlom stave. Predchádzajúce úsilie o ochranu a zachovanie prírody nedokázalo tento znepokojujúci trend zvrátiť.

Z tohto dôvodu sa v návrhu po prvýkrát stanovuje prijatie opatrení nielen na ochranu prírody, ale aj na jej obnovu. Cieľom návrhu je zlepšiť stav prírody stanovením záväzných cieľov a povinností v širokej škále ekosystémov na pevnine aj v mori.

Členské štáty majú podľa neho zaviesť účinné opatrenia na obnovu pre jednotlivé oblasti s cieľom dosiahnuť ciele špecifické pre daný ekosystém. Na účely posúdenia opatrení majú členské štáty plánovať do budúcnosti a v úzkej spolupráci s vedcami, zainteresovanými stranami a verejnosťou vypracúvať národné plány obnovy prírody. V návrhu sa vymedzujú aj ukazovatele biodiverzity na meranie pokroku.

Rada dosiahla dohodu („všeobecné smerovanie“) o tomto návrhu 20. júna 2023 na zasadnutí Rady pre životné prostredie. Európsky parlament prijal svoju pozíciu 12. júla.

- [Znenie predbežnej dohody o nariadení o obnove prírody](#)

Tento dokument je v súčasnosti k dispozícii len v týchto jazykoch:

- [EN](#)
- [Všeobecné smerovanie Rady k právnomu predpisu o obnove prírody](#)
- [Obnova prírody \(podkladové informácie\)](#)
- [Biodiverzita: ako EÚ chráni prírodu \(podkladové informácie\)](#)
- [Európska zelená dohoda \(podkladové informácie\)](#)

Stav prírody v EÚ (Infografika)

Press office - General Secretariat of the Council of the EU
Rue de la Loi 175 - B-1048 BRUSSELS - Tel.: +32 (0)2 281 6319
press@consilium.europa.eu - www.consilium.europa.eu/press